

Niet de hoogte van de boom telt, maar de moeilijkheidsgraad

Op deze zonnige herfstdag in oktober zijn veertien laatstejaars leerlingen van Helicon Apeldoorn bezig met de praktijktoets Afbreken Bomen. Deze jongens komen straks op iedere plek waar een hoogwerker niet bij kan. 'Degenen die boven in de boom zitten, moeten goed weten wat ze aan het doen zijn', zegt instructeur Frank Braat. 'En wij helpen, ondersteunen en geven aanwijzingen. Er is dus echt sprake van een gecontroleerde situatie.'

Auteur: Sylvia de Witt

staat in het bos, kan makkelijker weggehaald worden door klimmers in twee of drie delen, dan door een helikopter. Dat laatste gebeurt ook nog steeds, maar dat is duurder.

‘Wij vinden het noodzakelijk om Klimmen 3 aan te bieden, want veel jongens die werkzaam zijn bij boomverzorgende bedrijven moeten bomen afbreken’, vertelt André Hillebrand, coördinator van de opleiding European tree worker in Apeldoorn. ‘Maar wij merken vaak dat sommigen daar in dit stadium nog niet aan toe zijn, en zij behalen dit onderdeel dan ook niet. Ze kunnen het schooldiploma wél behalen, evenals het certificaat European tree worker, maar dan krijgen ze het certificaat Afbreken Bomen niet. De jongens komen van verschillende bedrijven en bij het ene bedrijf krijg je meer kans om je te bekwalen in het klimmen dan bij het andere bedrijf. Als een jongen alleen maar op de hoogwerker staat, komt hij niet zo veel in aanraking met het afbreken van bomen. En dat krijgen we hem ook niet geleerd in die ene week. Voor deze jongens is dit dan een eerste kennismaking. We nemen sowieso geen genoegen met een 5,5. Vanwege de gevaarstelling van dit soort werkzaamheden moet iemand het gewoon kunnen, en anders krijgt hij nog één of twee dagen bijles. Wanneer wij een certificaat afgeven, welk dan ook, moet een baas ervan op aan kunnen dat zijn medewerker de inhoud van de training beheerst.’

‘Als een jongen alleen maar op de hoogwerker staat, komt hij niet zo veel in aanraking met het afbreken van bomen’

Even in het kort nog wat uitleg over de opleiding Boomverzorging die zowel bij Helicon Apeldoorn als bij Helicon Eindhoven wordt gegeven. Tussen beide scholen is er een goede onderlinge samenwerking en afstemming. De opleiding is een voorbereiding op het examen European tree worker, dat niet door de school zelf wordt afgenomen, maar door externe instanties. Wanneer de jongens het schooldiploma hebben behaald, zijn ze in principe klaar voor het examen European tree wor-

ker. De opleiding Boomverzorging is opgebouwd uit een aantal thema's op jaarbasis: Verplanten grote bomen, Boomveiligheidscontrole, Motorzagen 1, Motorzagen 2 en Zware Velling (Motorzagen 3), Handmatige kroonverzorging (Klimmen 1), Machinale kroonverzorging (Klimmen 2) en Afbreken Bomen (Klimmen 3).

Noodzakelijk

Een boom die op een lastige plek of op een helling

Eén dag klimtheorie en twee dagen praktijk

In dit laatste leerjaar van Helicon Apeldoorn zitten achtentwintig jongens. De helft daarvan is nu ergens anders in het land bezig met Zware Velling; de andere helft doet Afbreken Bomen.

Na enkele weken wordt er gewisseld.

De veertien jongens die deze week aan de beurt zijn voor Afbreken Bomen, zijn vanochtend om negen uur vanuit Apeldoorn weggereden. Rond tien waren ze ter plekke bij Staatsbosbeheer op

Bas Hoog Antink bezig in een boom

de Hoofdweg in Bant. Afbreken Bomen duurt een week, met één dag klimtheorie en twee dagen bomen afbreken in de praktijk. Daarnaast zijn er een theoretietoets en een praktijktoets. Vandaag vindt een praktijktoets plaats, waarbij de jongens worden beoordeeld door instructeur Frank Braat. Gisteren werden ze beoordeeld door zijn collega Richard Berkhoff. Beide instructeurs zitten vanaf 2000 in het vak en zijn ook ETW'er. Braat werkt nu een jaar of zeven als instructeur bij

Helicon Apeldoorn, Berkhoff zo'n anderhalf jaar. Braat is ook in opleiding tot docent aan een hbo lerarenopleiding. 'Als instructeur geef je vooral praktijkles; als docent zal ik de jongens straks theoretische kennis bijbrengen, bijvoorbeeld over houtanatomie en veiligheidscontrole. We toetsen op twee dagen; het zou niet fair zijn als een jongen zich vandaag misschien wat minder goed voelt en het daarom niet zou halen. Daarom kijken we ook naar de groei van een leerling.'

Werken in en met bomen is fantastisch mooi

Hoewel zij vandaag niet toetst, is Lonneke Wiggers, docente Bos- en natuurbeheer en ETW, ook aanwezig om waar nodig bij te springen. Ze is tevens mentor van een van de ETW-klassen die gaat starten. Ze is vier dagen per week docent. In haar vrije tijd oefent ze zo veel mogelijk in de praktijk, want het werken in en met bomen is in haar ogen fantastisch mooi. 'Klimmen op een klimwand of in een boom, daarin zit nogal wat verschil.

**'Bos blijft hier bos,
het wordt hier
niet kaal'**

Bas Hoog Antink

7 min. leestijd

Vlak bij mijn huis gooi ik weleens een lijn in een boom en dan ga ik oefenen. Als er dood hout in de boom zit, dan verwijder ik dat.'

Bij lesgeven moet je ook vanuit de praktijk kunnen vertellen, vindt zij; dat is ook de reden waarom ze het onderwijs in is gegaan. 'Maar daarnaast wil ik meer praktijkervaring opdoen omdat ik de jongens daar dan meer in kan meenemen. Daarom ga ik volgend jaar een docentenstage lopen in een bedrijf. De jongens doen momenteel meer praktijkervaring op dan ik, want zij zitten twee dagen in de week op school en de overige dagen werken ze in de praktijk.'

Momenteel is Wiggers bezig met onderzoek naar aantastingen en ook is ze boomveiligheidsinspecteur. Als er een aantasting zit op een boom, gaat ze die nader bekijken, want hoe hol mag een boom zijn om nog veilig te zijn?

'Ik ben altijd graag buiten geweest, maar ik kijk nu natuurlijk op een heel andere manier naar een bos. Als klein kind vind je het vooral leuk om in een bos te zijn en zie je gewoon bomen. Als ik nu een scheur in een boom zie, vraag ik me af waar die vandaan komt.'

Gecontroleerde situatie

Het onderdeel Afbreken Bomen wordt deze week speciaal geoefend in een bossituatie, omdat het

risico op ongevallen hier kleiner is. De aanwezige jongens hebben allemaal een arbeidscontract bij een boomverzorger en doen dit werk nagenoeg alleen maar in stedelijk gebied. Zij komen op iedere plek waar een hoogwerker niet bij kan. Bij dit onderdeel gaat het niet zozeer om de hoogte van een boom, alswel om de moeilijkheidsgraad. Als de jongens een boom op de grond afzagen en er mocht wat misgaan, dan kunnen ze wegstappen. Maar wanneer ze boven in de boom de top eraf zagen en het gaat mis, dan kunnen ze niet wegrennen. Ze zitten hoog, ze zitten vast en ze kunnen ook niet in één keer afdalen.

'De jongens die boven zitten, moeten dus goed weten wat ze aan het doen zijn', legt Braat uit. 'Vóór deze cursus worden een paar motorzaagcursussen gegeven, zodat wij geruster zijn op wat de jongens daar boven in die boom aan het doen zijn. Wij lopen continu rond en kijken waarmee ze bezig zijn. Wij helpen, ondersteunen en geven aanwijzingen. Er is dus echt sprake van een gecontroleerde situatie.'

De jongens op de grond zijn grondman van minstens één klimmer, die zij ondersteunen. Wanneer een boom is afgebroken, wordt er gewisseld. Ze leren ook van elkaar; het is samenwerkend leren. Zo is Jort nu grondman van Hugo; ze communiceren onderling. Hugo roept: 'Hout!'

ACTUEEL

Waarop Jort roept: 'Ja, oké!' Jort zorgt er ook voor dat Hugo's lijnen niet in de weg zitten van de motorzaag.

Oranje K

De bomen, voornamelijk lariksen en eiken waarop een oranje K staat geschilderd, zijn klimbomen. Om andere bomen zitten groen-witte lintjes. Boswachter Harco Bergman van Staatsbosbeheer vertelt dat die zijn bedoeld voor de stagiaires van een andere school. 'Zij hadden een lesopdracht waarbij ze moesten aanwijzen welke bomen moeten blijven en welke weg kunnen. Deze bomen hebben dus niets te maken met het onderdeel Afbreken Bomen.'

Maar alle bomen met een K gaan er vandaag af. En als het vandaag niet lukt, dan draait over zes weken het wisselprogramma. Dan gaan de andere veertien jongens van deze klas, die nu het onderdeel Zwarte Velling doen, dit onderdeel doen.

Dat dit onderdeel hier mag worden uitgevoerd, heeft volgens instructeur Berkhoff ook een achterliggende reden. 'De boswachter laat ons hier klimmen omdat hij daardoor ook goedkoper uit is. Normaal gesproken zaag je de bomen in één keer om, waardoor gigantisch veel schade wordt veroorzaakt. Dan zouden ze het halve bos opnieuw

Lonneke Wiggers

moeten inplanten. Als onze jongens de bomen weghalen, veroorzaken ze geen of heel weinig schade. De bomen zijn niet ziek, maar worden puur voor het hout geoogst. Het is een oude methode die in de vergetelheid is geraakt, maar Harco Bergman kwam er weer mee op de proppen. Wij kunnen hier dan ook altijd terecht.'

'We kijken ook naar de groei van een leerling'

Methode die jonge bomen spaart

De boswachter van Staatsbosbeheer probeert deze methode inderdaad weer onder de aandacht te brengen, juist ook bij collega-boswachters. Hij wijst op een grote boom waar een leerling in geklommen is. 'Wij halen deze boom nu weg, omdat er allemaal jonge lariksen omheen staan, die van nature gekieemd zijn. Als ik deze boom nu zou omzagen met al zijn takken er nog aan, dan zouden al die jonge boompjes verloren gaan. Hierdoor houd je jonge bomen over die weer een heel bos kunnen vormen, nadat we een deel van het volwassen bos kappen. Het staand snoeien van bomen is een duurdere manier van hout oogsten, maar de besparing zit aan het eind, want je houdt de jonge bomen van twintig jaar oud over. Bos blijft hier bos, het wordt niet kaal. Dit zou mensen moeten triggeren om het ook op deze manier te doen en niet op elke plek voor de oogst een processor te kiezen. Waar het kan, moet je het doen; maar jong bos dat van nature mooi is opgekomen, dat wil je sparen. Zoals de jonge lariksen hier, die moet je koesteren. Op deze manier kan dat.'

Abseilen

In de tussentijd zijn enkele leerlingen goed bezig op eenzame hoogte. Zodra een jongen klaar is – de boom is kaal en de top is eruit – kan hij abseilen naar beneden. Dat is makkelijk, meent Berkhoff. 'Hij hoeft niet naar beneden te lopen. Maar dit systeem is er ook wel voor de veiligheid. Mocht er iets gebeuren: jezelf raken met de zaag, of bekneld raken, dan hoef je alleen maar zo'n staalkabel los te

Braat legt de leerling uit dat hij eerst zijn voet moet verzetten en dan pas zijn lichaam moet verschuiven

gooien en je kunt gelijk naar beneden.'

Een ervaren klimmer kan op deze manier per dag tien tot vijftien bomen neerhalen. Bij één boom zit aan de zijkant nog een zware tak. Als de leerling die nu zou afzagen, zou hij zware schade aanrichten aan de jonge bomen erachter. 'Daarom heeft hij boven in de boom een katrol gehangen. Aan deze katrol komt een lijn en die bevestigt hij aan deze tak. Hij loopt naar beneden op de afvangbolder. Zijn collega slaat die lijn daaromheen en dan zou hij die tak met één hand kunnen afvangen.'

Adrenaline

Vandaag is het de tweede dag van leerling Bas Hoog Antink. Gisteren heeft hij essenbomen gesloopt, waar jonge beuken omheen stonden. Daarom moesten ze klimmend verwijderd worden. Hij is nu grondman en moet zijn collega Marnix,

die in de boom zit, in de gaten houden.

'Tot nu toe gaat alles goed, maar er kan genoeg misgaan. In de boom is bij mij nog nooit wat gebeurd, maar wél op de grond. Zo ben ik een keer tegen de stam aan gevlogen, maar dat kwam door een communicatiefout. Met Marnix reis ik altijd naar school. Ook werken we op bedrijven in dezelfde plaats. Dus als we samen aan het werk moeten, zijn we al op elkaar ingespeeld. Het gaat niet om de aantallen bomen die neergehaald worden. Er wordt gekeken hoe je werkt en het gaat om de veiligheid. Op het werk moet je wel een bepaald aantal bomen binnen een bepaalde tijd halen, maar hier niet.'

Hij houdt van buiten zijn en vooral de spanning van dit werk trekt hem bijzonder aan. 'Het is toch niet ongevaarlijk. Tijdens het klimmen voel ik de

adrenaline. Het is een vak met uitdaging! We zitten ook wel veel in steden, maar ik vind het lekker rustig in het bos. Ik kom uit de Achterhoek, dus een stad vind ik gauw erg druk.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6297